

Kodex evropské statistiky

verze z roku 2011

přijatý Výborem pro Evropský statistický systém dne 28. září 2011

Preambule

Vize Evropského statistického systému¹

„Evropský statistický systém bude předním celosvětovým poskytovatelem statistických informačních služeb a nejvýznamnějším poskytovatelem informací pro Evropskou unii a její členské státy. Evropský statistický systém, založený na vědeckých zásadách a metodách, nabídne a bude neustále zlepšovat program harmonizovaných evropských statistik, který je nezbytným základem pro demokratické procesy a pokrok společnosti.“

Poslání Evropského statistického systému

„Poskytujeme Evropské unii, světu a veřejnosti nezávislé, vysoce kvalitní informace o hospodářství a společnosti na evropské, národní a regionální úrovni a zajišťujeme, že jsou tyto informace dostupné všem pro účely rozhodování a výzkumu a k diskusi.“

Aby bylo tohoto poslání a vize dosaženo, usilují členové Evropského statistického systému o spolupráci a neustálou interakci s uživateli podle zásad Kodexu evropské statistiky a podle obecných zásad řízení kvality, včetně závazků týkajících se kromě integrace a harmonizace také vedení, partnerství, spokojenosti zaměstnanců a neustálého zlepšování.

Kodex evropské statistiky

Základem Kodexu evropské statistiky je patnáct zásad, které se týkají institucionálního prostředí, procesů produkce statistik a výstupů statistik. Pro každou ze zásad byl vypracován soubor ukazatelů osvědčených postupů. Tyto ukazatele jsou měřítkem pro přezkoumávání, jak je tento Kodex uplatňován v praxi. Kritéria kvality evropských statistik jsou stanovena v evropském statistickém právu².

Statistické orgány³, mezi něž patří Komise (Eurostat), národní statistické úřady a jiné vnitrostátní orgány odpovědné za vývoj, vypracovávání a šíření evropských statistik⁴, se spolu s vládami, ministerstvy a Evropskou radou zavázaly, že budou tento kodex dodržovat.

Zásady tohoto kodexu představují dohromady s obecnými zásadami řízení kvality společný rámec pro kvalitu Evropského statistického systému.

¹ Nařízení (ES) 223/2009, článek 4.

² Nařízení (ES) 223/2009, článek 12.

³ Nařízení (ES) 223/2009, články 4 a 5.

⁴ Nařízení (ES) 223/2009, článek 1. V kodexu se na „jiné vnitrostátní orgány odpovědné za vývoj, vypracovávání a šíření evropské statistiky“ odkazuje jako na „ostatní statistické orgány“.

Kodex evropské statistiky

Institucionální prostředí

Na efektivitu a důvěryhodnost statistického úřadu, který vyvíjí, produkuje a šíří evropské statistiky, mají významný vliv institucionální a organizační faktory. Jedná se o profesionální nezávislost, oprávnění ke shromažďování údajů, přiměřenost zdrojů, závazek zajišťování kvality, důvěrnost statistických údajů, nestrannost a objektivitu.

Zásada 1: Profesionální nezávislost. Důvěryhodnost evropských statistik je zajištěna profesionální nezávislostí statistických úřadů na jiných politických, řídicích nebo správních úřadech a institucích, stejně jako subjektech soukromého sektoru.

Ukazatel 1.1: Nezávislost národních statistických úřadů a Eurostatu na politickém nebo jiném zasahování z vnějšku při vývoji, tvorbě a šíření statistik je právně zakotvena a je zajištěna také pro ostatní statistické orgány.

Ukazatel 1.2: Nejvyšší vedoucí národních statistických úřadů a případně ostatních statistických orgánů mají dostatečně vysoké postavení, aby jim zajišťovalo na vyšší úrovni přístup k politickým orgánům a orgánům veřejné správy. Patří k nejlepším odborníkům v daném oboru.

Ukazatel 1.3: Nejvyšší vedoucí národních statistických úřadů a Eurostatu a případně vedoucí ostatních statistických orgánů zodpovídají za to, že evropské statistiky jsou vyvíjeny, vytvářeny a šířeny nezávislým způsobem.

Ukazatel 1.4: Nejvyšší vedoucí národních statistických úřadů a Eurostatu a případně ostatních statistických orgánů jsou výhradně zodpovědní za rozhodnutí o statistických metodách, standardech a postupech a o obsahu statistik a načasování jejich zveřejnění.

Ukazatel 1.5: Jsou publikovány statistické pracovní programy a v pravidelných zprávách se popisuje dosažený pokrok.

Ukazatel 1.6: Uveřejněné statistiky jsou jasně odlišeny a vydávány odděleně od politických a/nebo strategických prohlášení.

Ukazatel 1.7: Národní statistické úřady a Eurostat a případně ostatní statistické orgány se veřejně vyjadřují k záležitostem statistik včetně jejich kritiky a případů zneužití statistik, považuje-li se to za vhodné.

Ukazatel 1.8: Jmenování nejvyšších vedoucích národních statistických úřadů a Eurostatu a případně ostatních statistických orgánů je založeno pouze na odborné způsobilosti. Důvody, na jejichž základě mohou být odvoláni z funkce, stanoví právní předpisy. Nesmí mezi ně patřit důvody, které narušují jejich profesionální nebo vědeckou nezávislost.

Zásada 2: Oprávnění ke shromažďování údajů. Statistické orgány mají jasný právní mandát ke shromažďování informací pro účely evropských statistik. Úřady, podniky, domácnosti a široká veřejnost mohou být právně vázány, aby na žádost statistických úřadů umožnily přístup k údajům nebo poskytly údaje pro účely evropských statistik.

Ukazatel 2.1: Oprávnění statistických orgánů ke sběru informací pro vývoj, tvorbu a šíření evropských statistik je právně zakotveno.

Ukazatel 2.2: Právní předpisy dovolují statistickým orgánům používat ke statistickým účelům administrativní údaje.

Ukazatel 2.3: Na základě právního aktu mohou statistické orgány vyžadovat poskytnutí údajů při statistických zjišťováních.

Zásada 3: Přiměřenost zdrojů. Zdroje, které mají statistické orgány k dispozici, jsou postačující pro plnění požadavků evropské statistiky.

Ukazatel 3.1: Pro plnění současných statistických potřeb jsou k dispozici personální, finanční a výpočetní zdroje přiměřené jak množstvím, tak kvalitou.

Ukazatel 3.2: Rozsah a podrobnost statistik a náklady na ně vynaložené jsou přiměřené potřebám.

Ukazatel 3.3: Existují postupy pro posouzení a zdůvodnění požadavků na nové statistiky v porovnání s jejich náklady.

Ukazatel 3.4: Pro všechny statistiky existují postupy pro posouzení jejich potřebnosti, aby se zjistilo, zda některé mohou být zrušeny nebo omezeny, a tak se uvolnily zdroje.

Zásada 4: Závazek zajišťování kvality. Statistické orgány se zavázaly, že budou zajišťovat kvalitu. Systematicky a pravidelně vyhodnocují silné a slabé stránky, aby neustále zlepšovaly kvalitu postupů a produktů.

Ukazatel 4.1: Politika zajišťování kvality je definována a zveřejněna. Je zavedena organizační struktura a nástroje pro řízení kvality.

Ukazatel 4.2: Jsou zavedeny procesy pro plánování a sledování kvality statistického produkčního procesu.

Ukazatel 4.3: Kvalita produktů se pravidelně monitoruje a posuzuje s ohledem na možná kompromisní řešení a jsou o ní podávány zprávy podle kritérií kvality pro evropské statistiky.

Ukazatel 4.4: Provádí se pravidelné a důkladné kontroly klíčových statistických výstupů, rovněž za pomoci externích odborníků, je-li to vhodné.

Zásada 5: Důvěrnost statistických údajů. Bezvýhradně je zaručeno soukromí poskytovatelů údajů (domácností, podniků, státní správy a dalších respondentů), důvěrnost jimi poskytnutých informací a jejich použití pouze ke statistickým účelům.

Ukazatel 5.1: Ochrana důvěrných statistických údajů je právně zaručena.

Ukazatel 5.2: Pracovníci při uzavření pracovního závazku podepisují právní závazek, že budou tuto důvěrnost dodržovat.

Ukazatel 5.3: Za jakékoli vědomé porušení důvěrnosti statistických údajů jsou stanoveny postihy.

Ukazatel 5.4: Pracovníkům jsou poskytnuty návody a pokyny, jak chránit statistickou důvěrnost při procesech tvorby a šíření statistik. Politika ochrany důvěrných údajů je veřejně k dispozici.

Ukazatel 5.5: Na ochranu bezpečnosti a integrity statistických databází jsou zavedena fyzická, technologická a organizační opatření.

Ukazatel 5.6: Pro externí uživatele, kteří mají přístup ke statistickým mikrodátům pro výzkumné účely, platí přísné předpisy.

Zásada 6: Nestrannost a objektivita. Statistické orgány při vývoji, tvorbě a šíření evropských statistik ctí vědeckou nezávislost a postupují objektivně, odborně a transparentně tak, že se se všemi uživateli jedná stejným způsobem.

Ukazatel 6.1: Statistiky jsou sestavovány na objektivním základě určeném statistickými hledisky.

Ukazatel 6.2: Výběr zdrojů a statistických metod a rovněž rozhodnutí o šíření statistik se řídí statistickými hledisky.

Ukazatel 6.3: Chyby zjištěné v publikovaných statistikách se opraví a zveřejní v nejkratší možné lhůtě.

Ukazatel 6.4: Informace o použitých metodách a postupech jsou veřejně dostupné.

Ukazatel 6.5: Data a časy zveřejnění statistik jsou oznámeny předem.

Ukazatel 6.6: Větší revize nebo změny metodik se oznamují v předstihu.

Ukazatel 6.7: Všichni uživatelé mají ke zveřejněným statistikám stejný přístup ve stejnou dobu.

Jakýkoli přednostní přístup před zveřejněním statistik pro jakéhokoli vnějšího uživatele je omezen,

řízen a zveřejněn. V případě, že dojde k úniku informací, jsou postupy předcházející zveřejňování upraveny tak, aby byla zajištěna nestrannost.

Ukazatel 6.8: Zveřejnění statistik a prohlášení přednesená na tiskových konferencích jsou objektivní a nestranná.

Statistické procesy

V procesech, které používají statistické orgány při organizování, shromažďování, zpracování a šíření evropských statistik, se plně dodržují evropské a ostatní mezinárodní standardy, návody a osvědčené postupy. Důvěryhodnost statistik se posiluje tím, že o statistických orgánech je známo, že jsou dobře řízeny a pracují efektivně. To zahrnuje vhodnou metodiku, odpovídající statistické postupy, přiměřené zatížení respondentů a efektivita nákladů.

Zásada 7: Vhodná metodika. Kvalitní statistiky se opírají o vhodnou metodiku. Ta vyžaduje odpovídající nástroje, postupy a odbornost.

Ukazatel 7.1: Celkový metodický rámec používaný pro evropskou statistiku odpovídá evropským a ostatním mezinárodním normám, návodům a osvědčeným postupům.

Ukazatel 7.2: Jsou zavedeny postupy, které zajišťují, že standardizované koncepty, definice a klasifikace se používají konzistentně v celém statistického orgánu.

Ukazatel 7.3: Pro zajištění vysoké kvality se registr ekonomických subjektů a opora pro zjišťování u obyvatelstva pravidelně vyhodnocují a, pokud je to nutné, i upravují.

Ukazatel 7.4: Národní systémy klasifikací a odpovídající evropské systémy se shodují i v detailech.

Ukazatel 7.5: Přijímají se absolventi vysokých škol odpovídajících vysokoškolských oborů.

Ukazatel 7.6: Statistické orgány uplatňují politiku neustálého odborného vzdělávání svých zaměstnanců.

Ukazatel 7.7: Je-li to proveditelné, pro zlepšování metodik, zvyšování účinnosti používaných metod a prosazování lepších nástrojů se organizuje spolupráce s vědeckou obcí.

Zásada 8: Odpovídající statistické postupy. Kvalitní statistiky se opírají o odpovídající statistické postupy používané od shromažďování údajů až po jejich validaci.

Ukazatel 8.1: Tam, kde evropské statistiky vycházejí z administrativních údajů, jsou definice a koncepce používané pro administrativní účely dobrým přiblížením definicím a pojmům požadovaným pro statistické účely.

Ukazatel 8.2: V případě statistických zjišťování se dotazníky před sběrem údajů systematicky testují.

Ukazatel 8.3: Návrhy zjišťování, výběrové postupy a metody odhadu mají správný základ a pravidelně se kontrolují a v případě potřeby revidují.

Ukazatel 8.4: Sběr, pořizování dat a kódování se průběžně sledují a podle potřeby revidují.

Ukazatel 8.5: Používají se vhodné editační a imputační metody, pravidelně se přezkoumávají a podle potřeby upravují a aktualizují.

Ukazatel 8.6: Při revizích se dodržují standardní, osvědčené a transparentní postupy.

Ukazatel 8.7: Statistické orgány se podílejí na navrhování administrativních údajů tak, aby lépe vyhovovaly statistickým účelům.

Ukazatel 8.8: S vlastníky administrativních údajů se uzavírají dohody, jež stanoví jejich sdílený závazek k používání těchto údajů pro statistické účely.

Ukazatel 8.9: Statistické orgány spolupracují s vlastníky administrativních údajů při zjišťování jejich kvality.

Zásada 9: Přiměřené zatížení respondentů. Zatížení respondentů je přiměřené potřebám uživatelů a není pro respondenty nadměrné. Statistické orgány sledují zpravodajskou zátěž a stanovují cíle pro její postupné snižování.

Ukazatel 9.1: Rozsah a podrobnost požadavků evropských statistik jsou omezeny na nezbytně nutnou míru.

Ukazatel 9.2: Zatížení respondentů je v šetřených populacích co nejvíce rozloženo.

Ukazatel 9.3: Informace požadované od podniků jsou v co největší míře snadno dostupné z jejich účetnictví a tam, kde je to možné, se k usnadnění zasilání dat používají elektronické nástroje.

Ukazatel 9.4: Všude, kde je to možné, se používají administrativní zdroje údajů, aby se zabránilo zdvojení požadavků na informace.

Ukazatel 9.5: Aby se nezvyšoval počet zjišťování, statistické orgány údaje sdílejí.

Ukazatel 9.6: Statistické orgány podporují opatření, která umožňují propojení zdrojů údajů, aby se snížilo zatížení respondentů.

Zásada 10: Efektivita nákladů. Zdroje se využívají účelně.

Ukazatel 10.1: To, jak statistický orgán využívá zdroje, se sleduje pomocí interních i nezávislých externích nástrojů.

Ukazatel 10.2: Produkční kapacita informačních a komunikačních technologií se optimalizuje pro sběr údajů, jejich zpracování a šíření.

Ukazatel 10.3: Vyvíjí se předvídativé úsilí pro zvýšení statistického potenciálu administrativních údajů a za účelem omezování přímých zjišťování.

Ukazatel 10.4: Statistické orgány podporují a zavádějí standardizovaná řešení, která zvyšují efektivitu a účinnost.

Statistické výstupy

Dostupné statistiky splňují potřeby uživatelů. Statistiky vyhovují evropským standardům o kvalitě a slouží potřebám evropských institucí, vlád, výzkumných organizací, podnikatelským zájmům a široké veřejnosti. Důležité body jsou zde míra, do jaké jsou statistiky relevantní, přesné a spolehlivé, včasné, soudržné, srovnatelné mezi regiony a zeměmi a snadno dostupné uživatelům.

Zásada 11: Relevance. Evropské statistiky splňují potřeby uživatelů.

Ukazatel 11.1: Jsou zavedeny procesy pro konzultace s uživateli, sledování relevance a praktického využití stávajících statistik z hlediska naplňování potřeb uživatelů a pro zvážení jejich nově se objevujících potřeb a priorit.

Ukazatel 11.2: Prioritní potřeby jsou plněny a zohledněny v pracovním programu.

Ukazatel 11.3: Pravidelně se sleduje spokojenost uživatelů a systematicky se z ní vychází.

Zásada 12: Přesnost a spolehlivost. Evropské statistiky vystihují skutečnost přesně a spolehlivě.

Ukazatel 12.1: Zdrojová data, průběžné výsledky a statistické výstupy se pravidelně vyhodnocují a ověřují.

Ukazatel 12.2: Výběrové i nevýběrové chyby se měří a systematicky zaznamenávají podle evropských norem.

Ukazatel 12.3: Pravidelně se provádějí analýzy revizí, aby se zlepšovaly statistické procesy.

Zásada 13: Včasnost a dochvilnost. Evropské statistiky jsou zveřejňovány včas a dochvilně.

Ukazatel 13.1: Včasnost splňuje evropské a ostatní mezinárodní standardy pro zveřejňování statistik.

Ukazatel 13.2: Je veřejně oznámena běžná denní doba, ve kterou se statistiky zveřejňují.

Ukazatel 13.3: Periodicita statistik v nejvyšší možné míře zohledňuje požadavky uživatelů.

Ukazatel 13.4: Jakýkoli odklon od harmonogramu zveřejňování statistik je oznámen předem, vysvětlen a je stanoveno nové datum zveřejnění.

Ukazatel 13.5: Pokud se to považuje za užitečné, mohou se zveřejnit předběžné výsledky, jejichž celková přesnost je přijatelná.

Zásada 14: Soudržnost a srovnatelnost. Evropské statistiky jsou vnitřně i časově konzistentní a srovnatelné mezi regiony a zeměmi; je možné kombinovat a společně využívat odpovídající údaje z různých zdrojů.

Ukazatel 14.1: Statistika jsou vnitřně soudržné a konzistentní (tzn., že se v nich dodržuje aritmetická a účetní shoda).

Ukazatel 14.2: Statistika v přiměřeném časovém období jsou srovnatelné.

Ukazatel 14.3: Statistika se sestavují na základě společných standardů s ohledem na rozsah, definice, jednotky a klasifikace v různých zjišťováních a zdrojích.

Ukazatel 14.4: Statistika z různých zdrojů a s různou periodicitou se porovnávají a sldžují.

Ukazatel 14.5: Srovnatelnost údajů mezi zeměmi se v rámci Evropského statistického systému zajišťuje pravidelnými výměnami mezi Evropským statistickým systémem a ostatními statistickými systémy. Provádějí se metodické studie v úzké spolupráci členských států a Eurostatu.

Zásada 15: Dostupnost a srozumitelnost. Evropské statistiky se předkládají v jasné a srozumitelné formě, zveřejňují se vhodným a praktickým způsobem a jsou dostupné a přístupné na základě nestrannosti i s příslušnými podpůrnými metadaty a návody.

Ukazatel 15.1: Statistika a příslušná metadata se předkládají a archivují ve formě, která usnadňuje správnou interpretaci a smysluplné srovnání.

Ukazatel 15.2: Informační služby využívají moderní informační a komunikační technologie a ve vhodných případech tradiční tištěnou formu.

Ukazatel 15.3: Analýzy na zakázku se poskytují, pokud jsou proveditelné, a veřejnost je o nich informována.

Ukazatel 15.4: Pro výzkumné účely je povolen přístup k mikrodatům. Tento přístup podléhá zvláštním pravidlům nebo předpisům.

Ukazatel 15.5: Metadata se zaznamenávají podle standardizovaných metadatových systémů.

Ukazatel 15.6: Uživatelé jsou informováni o metodice statistických zpracování, včetně využití administrativních údajů.

Ukazatel 15.7: Uživatelé jsou informováni o kvalitě statistických výstupů z hlediska kritérií kvality pro evropské statistiky.